

Sveriges Komiska Vitterhet

i

Bellmans tid.

—
Afhandling

som med vidtberömda Philos. Facultetens
tillstånd

under inseende af

MAG. PEHR D. AMAD. ATTERBOM

Professor i Ästhetiken och Vitterheten, Ridd. af K. N. O.
En af de Aderton i Svenska Akademien, Ledamot af
Kongl. Vet. Societ. i Upsala m. fl. Lärda Samfund

för

Philosophiska Graden

utgifves

af

ALBERT WILHELM STAAFF

af Westmanl. och Dala Nation

och offentligen försvaras

på Gustavianska Lärosalen d. 10 Juni 1851.

p. v. t. e. m.

3.

UPSALA,

C. A. LEFFLER, 1851.

migt intyga, att han äfven under sin sena ålderdom var liflig och glad, samt att han, i hvarje sällskapskrets der han visade sig, gaf ton åt ett fritt och okonstladt nöje". Så fortfor han intill sitt yttersta. Sannolikt bestodo dock dessa kretsar mestadels af de såkallade "lustiga bröder", bland hvilka han sjelf var en; ehuru en af de både genialiskt och moraliskt ädlare. Den melankoli, som hos Bellman låg på väsendets botten, fanns ej i hans; därför ägde han, såsom umgängsvän, en jemnare munterhet. I sina ekonomiska omständigheter var han deremot fullkomligen Bellmans jemnlige. Sådant kunde dock föga bry en man, om hvars vanliga dagordning följande blifvit oss förtäljdt. Han började dagen (säges det) med, att "på morgonqvisten" gå in till en på Kungsholmen boende Apothekare, ryktbar för sitt dråpliga brännvin och sin ofantliga karbunkelnäsa, som af Hallman förvärfvade honom namnet "Nasenblom". Hos honom togs morgonsupen; den befanns alltid lika profhaltig; hvadan ock skalden, till erkänsla, inrymde honom en plats, såsom Nasenblom, i sitt skådespel "Finkel eller det Underjordiska Brännvins-Bränneriet". Sedan fortsattes vandringen; och nu till stadens alla boklådor. Der efterfrågade han försäljningen af sina förlager. Fick han penningar, så bjöd han sina vänner till välfägnad; fick han inga, så bjöds han af dem. Om aftnarna sammanträffade han med dem på Humlegårds-theatern, der han och Kexél, såsom författare af de mest omtyckta bland de pjeser som gåfvos der, hade fritt tillträde. — Vid in-

stiftningen af Sällskapet *Par Bricole*, på 1770-talet, var han Kexéls medhjelpare. Ensam stiftade han föröfrigt ett ordens-sällskap, som var rentaf vittert: det kallades "Grekerne". Detta samfunds skrifter, förvarade hos åtskilliga personer och efter dessas död förskingrade, voro, när Stjernstolpe skref sitt företal, alldeles förkomna. Sällskapet *Par Bricole* kvarlefde deremot i ett blomstrande skick; och åt detta sällskap har Stjernstolpe tillegnat samlingen af Hallmans arbeten. Öfverlevande både Bellman och Kexél, dog han, i sin födelsestad, den 23 April 1800.

"Det är skönt", säges vidare i samma företal, "att kunna tala känslans allvarliga språk till hjertat; men ögonblick måste väl finnas här i lifvet, då man ej försakar glädjen och munterheten, i trots af ett surmulet tidevarf. Hvarje författare, som uppmanar dertill, har väl också sin förtjenst; och i detta afseende äger Hallman rättvisa anspråk, att ej blifva förgäten". De komiska arbeten, genom hvilka han bestyrkt dessa anspråk, äro till största delen dramatiska; och i allmänhet af tvåfaldig art: nämligen dels Parodier, dels rena Burlesker. Med "rena" beteckna vi här sådana, som äro till sin composition fullt sjelfständiga; ehuru föröfrigt, hvad andan och tonen beträffar, båda slagen äro lika burleska. Parodierna åter utgöra motsvarigheter till några i hans tid frejdade operor och andra skådespel, hvilka således föranledt deras tillvarelse och i viss måtto bestämt den. Enda undantaget är "Corporal Ölbom", der han parodierat en Elegi af Creutz. Deremot har man i "Casper och Dorothea, Heroisk

Djurgårds-Ballett i tre akter”, en parodi öfver Lalins ”Acis och Galathea”: i ”Skeppar Rolf, Skådespel i tre akter med divertissementer emellan akterne”, en parodi öfver Gyllenborgs ”Birger Jarl”; i ”Petis och Telée, Komedi i tre akter blandad med Sång”, en parodi öfver Wellanders ”Thetis och Pelée”, — den första af de inhemska operor, som framkallades af Gustaf III:s ynnest och mestadels äfven hade honom att tacka för sin uppflin- ning. Rentaf på fri hand componerade åter äro ”Finkel eller det Underjordiska Brännvins-Bränneriet, Komedi i tre akter blandad med Sång”; dess inledning, ”Finkels Parentations-akt, Prolog”; ”Bousaronerne eller Det skall någon orsak ha”, *Proverbe-Dramatique* i en akt”, som tillika är ”efterspel till Parodien Skeppar Rolf”; slutligen ”Donnerpamp, Komedi i en akt, blandad med Sång samt Intermède”. — Af misstag bar Komedien ”Sterbhus-Kamreraren Mulpus, eller Kaffehuset i stora Kyrkobrinken”, blifvit infördt i samlingen af Hallmans arbeten*); det tillhör Kexél.

De parodierade skalderne upptogo Hallmans skämt ganska olika. Creutz yttrade, då han läst sin ”Zephis” förvandlad till ”Corporal Ölbom”, att han ville hellre hafva skrifvit parodien än elegien. Gyllenborg åter ansåg sin ”Birger Jarl” vanhelgad genom ”Skeppar Rolf”, och klagade hos Gustaf III. Monarken, som inom sig kanhända faun

*) Hvarest deremot åtskilliga af hans verkliga skrifter icke finnas: t. ex. hans vid Djurgårds-helsobrunnen hållna «Sorgetal, då Gudin- nan Coffea flyktade ur Svea land den 31 Juli 1794”; hans ”Ansö- kan att blifva Spögunge i Fröjas tempel”, m. fl.

Skepparen roligare än Jarlen, pålade Hallman till straff, att äfven parodiera "Thetis och Pelée". — Sin ursäkt, och sin åsigt af sina parodiens oförgriplighet, har Skalden framställt i förelöpet till "Casper och Dorothea"; hvilket han lyftar med dessa ord: "skulle mitt försök vinna gunstigt bifall, skall jag icke skona min penna, att framdeles vidare utlöpa på denna lustiga farväg; under säkraste förmodan, att vår vackra och redan så stadgade Theater ej deraf på minsta sätt förlorar eller vanskapas".

Det enda af hans skådespel, som icke är burleskt, och som endast af detta skäl här nämnes sist, är "Tillfället gör Tjuften, Divertissement i en akt med Vaudeviller". Huru det gått till, att Gustaf III:s ryktbare gunstling Armfelt länge kunnat gälla såsom detta lilla täcka sångspels författare, åtager jag mig ej att utreda. Bland Hammarskölds förtjenster är också den, att hafva återbördat hedern deraf åt Hallman. I en not vid Hammarskölds utflåtande bifogar, med rätta, Sondén: "sjelfva styckets beskaffenhet gör Hallmans författarskap ostridigt". Jag tillägger: läser man Armfelts Inträdes-Tal i Svenska Akademien, så öfvertygas man genast att den, som skrivit detta, aldrig kan hafva skrivit någonting af artistisk composition och ästhetiskt värde. Den sägen är alltså ej otrolig, att Armfelt, för att äfven såsom vitterhetsidkare och theaterförfattare behaga Konungen, beställt af Hallman detta arbete för ett måttligt arvode, samt, för att få det färdigt, hämtat honom ut till Drottningholm och der i två dagar hållit honom innesängd. Enligt samma sägen, skall

Armfelt sedan ha glömt att erlægga de utlofvade hundra riksdalerna, och Kellgren haft der afsigt med sitt skaldebref "Til en förnäm Herre som skrifvit ett Theaterstycke", att påminna honom derom. Det första är alltför möjligt, men icke så det sista; ty ingen skymt af slik mening kan i det nyssnämnda skaldebrevet uppdagas; tvärtom: Kellgren sjelf tyckes på fullt allvar anse honom för styckets upphofsman. Antingen låtsade han det; eller var Hallman nog trofast mot Armfelt, att åtminstone en tid framåt bevara hemligheten. Visst är, att detta stycke är det finaste af alla hans skådespel. Och i denna hänsigt kunna vi ej annat än finna märkvärdigt, att det är det sednast författade. Man synes nämligen häraf berättigad till den gissning, att, om Gustaf III tillåtits längre lefva, eller om de sista åren af hans lif ej mer och mer fördystrats af växande politiska bekymmer, skulle Hallmans dramatiska anlag kommit att uppnå en rikare utbildningsgrad. Ty väl är äfven detta skådespel ställdt på det lägre folklifvets grund, — och liknar deri hans öfriga dikter; men grunden, eller botten, är här den egentliga svenska allmogens; det har en mild komik och en ton af landtligt frisk naivitet, som än i dag ej förfela att behaga. Också är det af alla de Hallmanska skådespelen det enda, som förmått ända tills nu bibehålla sig på scenen.

I förordet till detta stycke, som trycktes 1783, yttrar han: "Denna är den första pjes, som i Sverige blifvit skrifven i denna swak. Felen kunna vara många, i synnerhet som den blifvit gjord på ganska kort tid; och dessut-

om är alltid den svalan mattast, som först flyger ut om våren. Ändamålet har varit, att utesluta tal och recitativver emellan vaudevillerna, och att på ett ställe hopsamla glädlig, narraktig och behaglig musik; för att skingra de allvarsamma intryck, som en tragedi eller dram ofta gör på själen". Han började härmed på svenska skådebanan en riktning, hvilken sedermera Envallsson i sina talrika sångspel fortsatte. Men ingen af dessa sednare svalor öfverträffade den första.

Thorilds minnesvärda omdöme öfver Hallman har således enkannerligen hans öfriga arbeten i sigte. Det utgör slutet af den afdelning i hans "Kritik öfver Kritiker", som handlar "om Parodien, eller det Hottentottiska i Vitterheten". Sedan han på det strängaste fördömt hela denna "gemena" vitterhets-art, tillägger han: "Likväl bör en rättvisa här göras åt dem, som, genom en parodisk yrsel, kommit att blifva mästare i det sanna Burleska. De hafva, i denna yrsel efter det mest gement löjliga, hufvudstupat ned i en ny verld af löjlighetens vidunder, som Naturen här och der kastar, och Inbildningen i sin egna glans uppställer; och för denna upptäckt, som icke är alldeles ovärdig Snillet, förtjena de en lager. Den låga verlden är också en verld. Den har sitt märkvärdiga, sitt stora, sina hjeltar och deras öden. Sådana Burlesker äro, hos oss, Herr Hallmans Parodier: i hvilka allt hvad som är egentligen Parodi, eller eftergyckling af något ömt och ädelt, är falskt, och gjordt endast för Vitterhetens tölpar, för hvilka ingenting skönt någonsin var heligt; men i hvilka

äter allt det, som är sann Burlesk, eller märkliga karakterer och öden ur den låga världen, är mästerligt och af stort snille. Parodien — är således ett orätt namn på Herr Hallmans Dramer. Han har förtjent en vida bättre ära. Han har skapat sitt slag, den vilda bacchiska glädjen: som hos oss har en alldeles egen och original ton; och hvars Pindarus det är rätt sagdt, att Bellman är*). Han har gifvit oss, icke Parodier, som släpa sig lågt och ömkligen i spåren af de stora snillen; utan mästerstycken i det Burleska, och — i en lefvande dramatisk värld — Hogarths taflor”.

Vi ämna här hvarken undersöka, huru långt den utslutande förkastelse-domen öfver all Parodi kan behöfva inskränkas**); eller huru långt det påstående är grundadt,

*) Har afseende på det yttrande af Kellgren (i företalet till «Fredmans Epistlar»), att Bellman, hvilken man plägat kalla «den svenske Anakreon», skulle «med mera skäl kunnat nämnas den svenske Pindarus».

**) Obegripligt är, huru Stjernstolpe, som dock sjelf anmärker att Thorild går för vidt i sitt fördömande af Parodien, kunnat taga för allvar det ställe, der Thorild säger, att i «hög konst, eld och originalitet» står Virgilii Äneid långt under Holbergs «Peder Paars,» äfvensom denna stroph ur Lalins «Acis och Galathea»:

Förr skall en dufva drifva
 Sin maka ifrån sig,
 Än jag skall öfvergifva
 Att troget älska dig —

långt under den motsvarande i Hallmans «Casper och Dorothea»:

Färr schall ein stiefel plife
 Färpittet till ein schu,
 Färrn jach schall äffergife
 Tich red' und hvit vallmu.

att Hallman endast på Parodiens väg inkom i Burleskens — nemligen den sanna Burleskens — värld (hvilket visserligen har det för sig, att "Casper och Dorothea" är det äldsta af hans skådespel). Men synbart är, att Thorild både i sitt tadel och sitt beröm stämpliar samtliga hans burleska diktningar till parodiska, — ehuru med erkännande, att de vid utförandet råkat utbilda sig till någonting bättre, än hvad i första tanken och afsigten innebars. Så mycket ha vi dock redan sett, att några deribland icke äro parodiska i annan mening, än den, enligt hvilken det Burleska öfverhufvud kan sägas i och för sig sjelft äga ett parodiskt förhållande till menniskolifvet. Föröfrigt är det anförda snillrikt, och till det mesta riktigt. Jemnförelsen med "Hogarths taflor" har en viss sanning. Hogarths innersta syftning var att verka såsom en sedelärare, eller att genom sina framställningar varna för dårskap och afskräcka från last; Hallman, som väl hufvudsakligen tänkte blott på att roa sig sjelf och den allmänhet, som var den dåvarande Humlegårds-theaterns, låter dock åtminstone påskina (se hans företal till "det Underjordiska Brännvinsbränneriet"), att jemväl han önskade "på sedernas vägnar gagna". Det mest träffande i jemnförelsen ligger dock deri, att äfven Hallman med stor naturtrohet målar personer och uppträden ur samhällslifvets lägre kretsar. Men här framträder klarare, än Thorild det insåg, just en af de beröringspunk-

Thorilds mening är, tvärtom, uppenbart denna: till så befängda omdömen måste man komma genom Stockholms-Postens kritiska smaklära.

ter med Bellman, der dennes öfverlägsenhet allrämest är skönjelig. Då nämligen målaren är Comicus utan den innerligare och musikaliska humor, som hos Bellman vanligtvis liksom skirar äfven fantasiens lek med det smutsiga, och derigenom gör äfven de vanskligaste komiska utbrott till — endast komiska, kan lätt ske, att denna naturtrohet emellanåt sjunker nedom skönhetslinien eller ned ur Poesiens rymd; i hvilket fall den gifver oss intrycket af en ej sällan vidrig råhet. Detta afhjelpes ej genom den utväg, som den komiska qvickheten i slikt fall gerna begagnar: att tillgripa karikaturens pensel. Det företräde har föröfrigt Hallman framför Hogarth, att alltid vara, hvad denne högst sällan är, glad; om än med en mindre luftig glädthet, än Bellmans. Tillika äger han, jemte sin qvickhet, sin makt öfver språket, sin ledighet och lätthet i verskonst, en ingalunda matt fläkt af lyrisk förmåga.

Bekant är, att Bellmans poesi, sådan den i Fredmansdikterna yttrar sig, har midt i all sin lyriska form en uppflinng, en sanning, en mångfald af objectif karakteristik och mimik, som gör henne i betydlig måtto dramatisk. Hallmans åter går ut på att vara detta i egentlig och fullständig betydelse, och således i rentaf *theatralisk* skepnad. Den af våra litteratörer, som ej utan all grund blifvit beskylld att hafva för högt uppskattat Hallmans förtjenster, och som förr än någon annan tyckt sig i honom "se ett uttryck af Naturens lekaude bemödande att sammansmälta Holbergs och Bellmans snillegåfvor", har dock sjelf ej förgätit anmärka: att "den sjelfständiga komiska mångsi-

dlighet, hvilken gör Holberg så underbart stor, lika litet hos Hallman röjes, som den elegiska djuphet, hvilken utgör innersta kärnan af Bellmans bacchantiska skaldesång” *). Vi lemna derhän, huruvida det — såsom han förmodar — ”mest varit brist på fri öfning, som orsakat, att Hallman icke förvärfvat sig en större rätt att dela Holbergs hederskrans”; det vill synas, som hade tillfällen för sådan ”fri öfning” ej bort kunna tryta under Gustaf III:s tid. Helt och hållet må deremot underskrifvas, att dels den medelmåttiga beskaffenheten af de pjäser, efter hvilka han inrättade sina parodier, dels bekvämligheten af slik diktningssart, och öfverhufvud bekvämligheten att frambringa arbeten som närmast voro beräknade på Humlegårds-publikens bifall, inverkat menligt på hans utveckling; särdeles i afseende så väl på Compositionen, som på Tonen. Ty visserligen hade eljest den förra kunnat vara både rikare och konstmessigare, än den nu esomoftast är; och om ända den sednare vill åberopa sin nödvändiga motsvarighet till det slags folklif, som på de flesta af dessa tablör är skildradt, så kan dock ej nekas, att Hallman ganska ofta berättigar till den erinran, som Wieselgren på något ställe har slungat mot Bellman: ”finkel är finkel, äfven om det hålles i Geniets gullpokal”. Öfver skådespelet ”Bousaronerne” hafva flere granskare fällt den dom, att det är det ”plumpaste” af Hallmans arbeten. Svårt förekommer oss dock att fatta, hvilken större finhet utmärker t. ex. den berömda elegien ”Corporal Ölbon”; som emellertid har den

*) Hammarsköld, i sitt kända verk «Svenska Vitterheten.»

onekliga förtjenst, att stå på mera svensk botten, än den travesterade Creutziska ur bilden.

Såsom ett helt betraktadt, torde bland de parodiska skådespelen "Casper och Dorothea" böra anses för det mest lyckade. Bland de öfriga åter*) har "Finkel, eller det Underjordiska Brännvins-Bränneriet", blifvit satt i det första rummet af både Hammarsköld och Stjernstolpe. Erkännas måste ock, att Hallman der företrädesvis röjer ett ymnigt mått af dramatiskt-komisk kraft och djerft fantastisk uppfinningsgåfva. Ett ypperligt infall är t. ex., sedan Advokaten Finkel i Plutos rike anstiftat en sammangaddning till lönligt inrättande af ett Bränneri, den lärde Nasenbloms förslag, att till brännings-ämne begagna de Eliseiska fältens sockerrör, som växte på hinsidan af Styx, och till hvilka man om nattetid skulle simma öfver floden för att stjäla dem. Äfven för älskare af Hogarthiska moral-tillämpningar än en sådan uttryckligt gifven i denna slut-sång, der stycket sålunda sammanfattar sitt *utile dulci*:

Finkel går med sitt eviga glas,
Jockum simmar der böljorna fräsa;
Nasenblom, det höglärda as,
Bär sitt straff på sin svällande näsa.

— — — — —
Hvar och en har vunnit sin del,
Som han härmed haft att befatta.
Pjesen är all — och Ni har fått skratta;
Si, det är nyttan af hela vårt spel!

*) Komedierna «Donnerpamp», som räknas till den icke-parodiska klassen, synes dock vara i allmänhet en parodi på den tidens sångspels-maner.

Om ändock det hela, såsom sådant, icke fullt tillfredsstäl-
 ler: så ligger väl hufvudorsaken dertill mindre i de af för-
 fattaren sjelf anmärkta omständigheter, att "der brister myc-
 ket i reglorna", och att der "saknas den fina intrig, som
 på ett dels löjligt, dels angenämt sätt oförmodar *) åskå-
 daren", än deri, att han är i karakters-teckning svagare
 än både Holberg och Bellman. Hvad han äger i hög grad,
 är qvickhet och fyndighet både i dialog och i situationer.
 Men förmågan att med fullständig åskådlighet individuali-
 sera sina personer, så, att de oaktadt en gemensam grund-
 likhet ändå bestämdt skilja sig ifrån hvarandra, träffas på
 långt när ej så stark — eller så utbildad — hos honom,
 som hos Fredmans-dikternas sångare. Karakteristiken hos
 Hallman går, i särskillnaden af personerna, mera på ytan
 än på djupet; och skildrar derföre med större framgång
 det generiska af deras inre lif, än det speciella.

Särdeles qvickt parodierade han stilen af sin samtids
 heroiska operor. I detta afseende innehåller "Skeppar
 Rolf" oförlikneliga saker. Exempelvis må anföras hjeltin-
 nans, den stolta Rådmans-enkan Gunilds monolog i tredje
 aktens första scen, då hon ur en vinds-glugg åskådat en
 bardalek, der hennes älskare, i en kalfbage utanför sin
 gård Tjällbo, kämpar till hennes försvar mot en hel svärm
 stadstjenare och kälkborgare, som kommit från Telje för
 att återföra henne dit. Älskaren är just Rolf, men hvars
 rätta namn och rang hon då ännu ej känner; hon anser

*) Surprenerar. (Noten är Hallmans egen).

honom för en slampel sjömans-sven eller jungman, hvilken
det vore under hennes värdighet att taga till äkta.

GUNILD,

ensam.

Mitt öga flyr — och kan ej längre se åt hagen,
Den Dödens hand nu dränker uti blod.

Jag saknar allt mitt förra mod;

Jag får så gräsligt ondt i magen.

Hvar släng jag sett dig ge, i mina skullror svidit;

Hvar näsduk uti mitt schatull

Är däfvnen utaf gråt, den jag ur honom vridit;

Jag gråter nu min halsduk full.

Den enda jag har kär, hvars hjerta för mig bettas,

Och nu för mitt försvar inunder påkar svettas,

Se'n jag den stackarns hopp förödt, —

Hvad gör, att han så nöjd går bort uti bataljer,

Mot Corpral Knosters folk och Telje Stads-Gevald'ger?

Blott en ursinnighet, som jag hos honom födt.

(Lutar sig mot en spinnräck, och efter
en stunds tystnad fortfar.)

Så ryk och ränn, du vilda högmods-anda,

Till Hecklefjäll, att få ditt slut!

Se nu med väpplings-gräs det tappra blod sig blanda,

Som för din sturskhet gjutes ut!

Törhända, bäst jag står i stugan här och stökar,

Med gråten i min hals, en blåntott i min famn,

Min sjöman stiger in på vanligt sätt, och spökar

Uti sin andelösa hamn;

Då kan jag vara exponerad,

Ty när man spöke är, så gör man hvad man vill;

Ack, Öde! hjälp en fru ifrån att bli forcerad!

Det grufligt är —

(Susanna kommer in).

Susanna! hur står till?

SUSANNA.

Han lefver — fast jag tror man honom mör har basat.

Men stillhet blef der öfver allt;

Jag tror, han piskat har hvarenda syndapalt.

I det följande beskriver Susanna striden och den unge sjömannens bedrifter med ett svall af pathos, i samma art. Gunilds högnod är nu kufvadt af detta kärleksprof, som lärt henne fullt inse hur dyr han är för hennes hjerta. Hon skänker sig åt Sjömans-svennen; som, till hennes glada förvåning, nu afkastar sitt incognito och framstår såsom den vidtfrejdade Skutskepparen sjelf.

Ett ställe i "Petis och Telée", en krigisk dialog i kammarjungfrun Petis' kammare mellan den Grefve, i hvars tjänst hon är, och en fattig poet Telée, har, jemte det roliga att bägge medtällarne äro lika rädda och i sin ångest storskrytande, äfven det märkvärdiga, att Hallman der har på skämt (liksom Ostindie-fararen Wallenberg, i en Hymn, på allvar) återupptagit den då eljest i långvarig glömska begrafna svenska Hexametern. Den lägges i poetens mun: den förnäme motståndarn talar, såsom billigt, i alexandriner.

GREFVEN.

Hör, *Téte-bleue!* dig det är ej svårt att tukta;
Que dites-vous, Masette? Vill du ock ha mätress?
 Jag har Borgander *) lärt att för mitt puder frukta;
 Min *baton d'or* skall snart ge dig en ann caress.

TELÉE

(springer omkring theatern, hållande handen på värjan).

Spritt, mitt manliga blod, på alla Musernas vägnar!

*) En tredje rival: en rik Not-Finne.

Spritt! och sprittande vis', att du ej bäfvar för höghet.
 Hej! kom Mars, du modige, blodige, frodige hjelte:
 Hjelp en Apollos son, när ej Apollo vill hjälpa!
 Har Herr Grefven en käpp af guld, jag värja af messing;
 (drar ut värjan, med starkt anskri.)

Dö och dödas ska' den, som vågar taga min fästmö!
 (Grefven blir förskräckt och ställer sig bakom Petis.)

GREFVEN.

Karl! kom mig icke när; jag sticker dig ihjäl,
 Så dobbskon skall gå durk igenom kropp och själ.

TELÉE.

Hej! jag ä' rasande, hi, ha, hej! jag fruktar för ingen!
 Jag skall sticka, och stöta, och hugga, och piska, och prygla.
 Jag skall visa, hur svårt det är, att nappas med Skalder;
 Ty de veta, att sköta perfect så värja som penna.
 (Han går närmare inpå Grefven, som med ena
 armen håller Petis framför sig och parerar
 framför henne med sin käpp.)

GREFVEN.

Håll opp, mordanta få! ditt hjerteblod skall strömma;
 Jag gör en flanconad — då är din lycka gjord.
 Håll opp! jag eljest skall din skaldeåder tömma,
 Så visst min stamfar åt vid sjelfve Odens bord.
 Jag skall, *je vous assure!* dig skimpa till kalops,
 Och hugga näsan af, så du skall bli en mops.

TELÉE.

Mopsa mig hit och kalopsa mig dit, jag fäller ej modet;
 Jag skall låta er känna, Seigneur! det Apolliska blodet.
 Det är äldre än Odens och allt, det vill jag bevisa:
 Ty min stamfar var riks-poet hos Drottningen Disa.
 Akta ert lif, Seigneur! jag stöter er ner som en fluga.

Uppträdet lyktar dermed, att Petis, nu af Grefven i högsta
 förskräckelse anropad om räddning med löfte om "en stolt
 present", befaller Telée sticka värjan i skidan och gå; då

denne lyder, springer Grefven fram och stöter honom med sin käpp immerfort i ryggen; hvarunder poeten, ånyo skrämnd, löper ett par hvarf omkring theatern och ut.

Hallman har framför komedien "Finkel" m. m. ställt en "Underrättelse", hvars afsigt är att angifva den synpunkt, ur hvilken han ville att detta arbete skulle betraktas. Men synpunkten äger i sjelfva verket ett vida större omfång, och betecknar tvifvelsutän jemväl hans eget sätt att betrakta både sina skrifter och sig sjelf. "Jag anhåller" — säger han — "i all ödmjukhet, att denna lilla pjäs måste blifva antagen för en komedi; ty, fastän der brister mycket i reglorna, så är den likväl i det mesta befriad ifrån det söfvande opium, som icke så sällan flyter från våra bokpressar; ty ibland tjugu af mina vänner, som jag särskildt läst den före, har icke mer än en enda somnat under läsningen. Satir*), efter mythologien half menniska och half bock, är begåfvad med den vittra konsten att på ett fint, löjligt och saltadt vis teckna lasten och dårskapen så likt, att de känna igen sig sjelfva och flatua; lär förmodligen vara född att förbättra människor, ådraga sig hat, lefva fattig och skrifva komedier för en dagakarlslön. (NB. De Lärde hafva ännu icke stannat i visst beslut, om en Satir kan hafva godt hjerta; vore väl, att få höra den saken *cathedraliter* afgöras) Undra icke, att detta spel har temmeligen afvikit från den läckra smaken; man måste i det närmaste aftaga sina originaler, och passa färgen efter hyen. — Om jag härige-

*) «Satiren» är i detta skådespel en af personerne.

Her utkom e